

Hjert och Tektor : utdrag ur rättegångshandlingarna

27 B f a Br. 1876 Hjert Gustaf Adolf Eriksson

National Library
of Sweden

1876

Jurid
So.
Rätteg.
handl
(Pm.)
o.

Hjert och Tektor.

Utdrag

ur

Rättegångshandlingarna.

Visby,
Lindbomska tryckeriet,
1876.

Kungl. biblioteket

0 0000 000077760

Karl Gustaf Adolf Eriksson Hjert är född 5 September 1844 i Högsby församling af Kalmar län. Hans fader, soldaten Erik Hjert, lefver inhysses på ett torp under Berga säteri, hans moder Brita Lisa Håkansdotter är afliden. Efter att hafva vistats hemma till April månad 1863, begaf sig Hjert till Stockholm och erhöll i trakten deraf anställning vid ett tegelbruk. Innan han uppnått tjugu års ålder, beträdde han brottets bana och dömdes af Stockholms rådhusrätt i April månad 1864 för första resan stöld till straffarbete i sju månader, hvilken bestraffning slutades i Oktober 1864. Omedelbart efter frigifvandet begagnade han sig af falskt prestbetyg, medelst företeende hvaraf han förskaffade sig anställning vid Svea artilleri, hvarefter han redan på våren 1865 af krigsrätt dömdes ånyo för första resan stöld till straffarbete i åtta månader. Efter att hafva julen 1865 slutat straffarbetet, sysselsatte sig Hjert med stensprängning i trakten af Stockholm till hösten 1867, då han af Stockholms rådhusrätt 16 November dömdes att för andra resan stöld och förfalskning undergå straffarbete i fem år. Medan han undergick denna bestraffning, beredde han sig tillfälle att i December 1870 rymma ur fängelset, hvarefter han, sålunda kommen på fri fot, begick stöld, för hvilket brott han dömdes till ytterligare straff-

arbete, i följd hvaraf han hölls i fängelse till 7 Februari 1874, då han från Långholmen lössläpptes.

Konrad Pettersson Lundqvist Tektor är född 30 April 1838 i Svanhals socken af Östergötlands län, der hans föräldrar Johan Peter Tektor och dennes hustru Brita Lena äro bosatta. Hos föräldrarne vistades Tektor, till dess han uppnått fjorton år. I Juli månad 1856 och således redan vid aderton års ålder begick Tektor snatteri och dömdes af rådhusrätten i Jönköping till ansvar härför. År 1862 ingick Tektor äktenskap med Ulrika Charlotta Andersdotter, hvilken bor hos Tektors föräldrar i Svanhals. År 1863 lemnade Tektor Svanhals och begaf sig först till Stockholm och derefter till Visby. Genom rådhusrättens i Visby utslag 26 Oktober 1864 dömdes Tektor för första resan stöld och förfalskningsbrott att undergå straffarbete i sju månader. Efter utståndet straff år 1865 uppehöll han sig med mureriarbete i Stockholm till 1868, då han begaf sig till Småland och köpte en hemmansdel i Hvittaryds socken. År 1869 tilltalades han för mordbrand och stöld i Hvittaryd och för förfalskningsbrott i Stockholm, hvars rådhusrätt 16 Juli 1869 dömde Tektor för förfalskningsbrott, mordbrand och andra resan medelst inbrott föröfvad stöld att hållas till straffarbete i fem år, hvilken bestraffning han undergick på Långholmen, hvarifrån han frigafs 16 Juli 1874, eller således fem månader efter Hjerts lösgifvande.

På misstanke att hafva föröfvat mordet å Upmark och Johan August Larsson äfvensom en mängd andra brott blefvo Hjert och Tektor häktade, och ransakning hölls med dem vid Villåttinge häradsrätt,

dervid Tektor erkände att, sedan han under sitt senaste vistande på Långholmen blifvit bekant med Hjert, öfverenskommelse mellan dem träffats att efter lösgifvandet från Långholmen begå stölder genom inbrott å kontor och i banker, utan att dock vissa lokaler eller städer blifvit bestämda. Genast efter lösgifvandet sammanträffade Tektor med Hjert i Stockholm, hvarifrån de efter några dagar begåfvo sig nedåt Vexjö, dit femtio kronor genom poliskammarens i Stockholm försorg blifvit för Tektors räkning afsände, att der af honom afhentas. Efter en dags uppehåll i Vexjö begåfvo de sig öfver Ljungby, Vernamo och Jönköping till Vadstena, i trakten hvaraf Tektors ännu lefvande föräldrar äro bosatte inom Svanhals socken. I denna trakt föröfvade de under första hälften af Augusti månad 1874 åtskilliga inbrottsstölder hos bland andre löjtnanten August Forsbeck i Ekeby, der de tillgrepo ett bakladdningsgevär och ett mynningsladdningsgevär, hvarefter de i midten af Augusti begåfvo sig på väg till Malmköping för att råna der framgående post. Hjert hade nämligen under deras vandring mellan Vernamo och Jönköping väckt förslag om att de skulle råna någon post, hvilket förslag Tektor bifallit och dervid de beslutit att i trakten af Malmköping, hvilken trakt Tektor icke någonsin förut besökt, men Hjert lärt att under sina vandringar efter lösgifvandet från Långholmen känna, råna den der framgående posten och mörda postiljonen jemte den skjutsande och möjligen medföljande personer, enär de i annat fall icke skulle kunna åtkomma de penningar posten medförde och med hvilka de haft för afsigt att sedermera be-

gifva sig till Amerika, och hade Hjert nämt Malmköping såsom lämpligt för dådet, enär posten der framginge nattetid. Vid stölden hos löjtnant Forsbeck hade Tektor fäst Hjerts uppmärksamhet derpå, att å väggen i rummet hängde ofvan nämnda gevär, efter hvilken anvisning Hjert äfven nedtagit gevären; och sedan de utkommit från Forsbecks bostad, hade de beslutit att använda gevären vid postrånets utförande, i hvilken afsigt de medtagit gevären till Motala och undangömt dem i ett stenrös, medan de i trakten begingo några stölder och derefter besökte Norrköping, der de inköpte krut, bly, hagel och patronhylsor för att användas vid postrånet. Med hvad de sålunda inköpt jemte andra förnödenhetsvaror hade de med bantåg 18 Augusti rest från Norrköping till Norsholm och derifrån åter till Motala, der de afhemtat de undangömda gevären, med hvilka de påföljande dag begifvit sig öfver Hallsberg och Sparreholm till Malmköping, dit de anlände 20 Augusti och der de inköpte mat, hvarefter de i en skog omkring en fjerdedels eller en åttendedels mil utom köpingen åt sig uppförde en riskoja. I denna nejd uppehöll de sig några dagar, sysselsatte med att taga reda på posternas afgang och ankomst och att utse lämplig plats för brottets föröfvande, hvarjemte de stöpte kulor till sina gevär, dervid såsom smältdegel begagnades ett stycke af en taktänna. Hjert stöpte kulorna till bakladdningsgeväret och Tektor till mynningsladdningsgeväret. De stöpte minst sex kulor hvar och hade tillika öfverenskommit, att Hjert skulle vid rånets utförande begagna bakladdningsgeväret och Tektor mynningsladdningsgeväret. Nå-

gon af påföljande dagar hade de skjutit till måls på uppsatte papperslappar och dervid bortskjutit hvardera två kulor, så att de haft kvar minst fyra kulor hvar. Först hade de bestämt natten mellan 27 och 28 Augusti till föröfvande af rånet, hvilket borde ega rum vid en grind i närheten af Nafvesta. Vidare hade de öfverenskommit, att Tektor skulle taga plats på högra sidan af vägen och Hjert på den venstra, från Malmköping räknadt. Anledningen härtill hade varit den, att postiljonen antagits skola sitta till höger och att Tektors gevär, hvilket, likasom Hjerts, laddats både med kula och hagel, samlade haglen bättre än Hjerts och till följd deraf ansågs säkrare. Begge skulle stå bakom gärdesgården utmed vägen. Tektor skulle skjuta först och på den person, som satt på diligensen åt hans sida. För att lättare kunna framspringa på vägen hade Hjert uppreckt ett stycke af gärdesgården, hvaremot på Tektors sida fans ett led, som blifvit öppnadt. Till skydd hade de skurit sig hvar sin ruska, Tektor en af gran och Hjert en af björk, hvilka ruskor de stälde i gärdesgården midtför sina platser. De hade antagit, att passagerare jemväl kunde medfölja i diligensen, men, om så vore fallet, förmodade de, att passagerarne skulle springa sin väg, då postiljonen öfverfölls. Dock skulle, om sådant erfordrades, den af dem, som hade skott kvar i sitt gevär eller först kunde ladda om, skjuta passagerarne. Till skydd i händelse af fara voro de försedde med två pistoler, hvilka voro laddade med finare hagel och af dem städse medförts under deras resor.

Efter ofvannämnda öfverenskommelser och förberedelser hade de tagit plats å ömse sidor af vägen natten till 28 Augusti. Då en åkande ankommit och öppnat grinden samt varit på väg att köra genom den samma, hade de först märkt, att det varit posten, som då färdades på kärre; och som de funnit det vara för sent att utföra sitt uppsåt hade de begifvit sig tillbaka till sin hviloplats.

Sedan de erfarit, att den post, som natten emellan lördagar och söndagar å ifrågavarande väg framforslades, äfven vore en kärrepost, hade de beslutit att ändra sättet för postens öfverfallande och att, beväpnade med störrar, utföra rånet. I sådan afsigt hade de natten emellan lördagen 29 och söndagen 30 Augusti 1874 begifvit sig en half mil längre fram på vägen åt Eskilstuna till och der, beväpnade med störrar, inväntat posten, men då denna anländt och var åtföljd af ett annat åkdon, hade de icke vågat göra något anfall.

På Tektors framställning, att det icke ginge an att längre dröja der på orten (de hade under tiden stulit nästan hvarje natt dock endast mat- och dryckesvaror), hade de bestämt, att den post, som skulle anlända natten emellan måndagen 31 Augusti och tisdagen 1 September, ovilkorligen skulle anfallas och att det skulle ske med gevär och på den förut utsedda platsen vid grinden i närheten af Nafvesta.

På aftonen 31 Augusti hade de i sådan afsigt begifvit sig till sistnämnda ställe; och sedan de sett om skotten i sina gevär och en sten blifvit satt vid vredet på grinden för att derigenom uppehålla posten och få bättre tid för brottets utförande, hade de

intagit sina platser, på sätt förut öfverenskommits, Hjert till venster, Tektor till höger om vägen. De hade stått nästan midt emot hvarandra, ungefär tre eller fyra fammar från grinden mot Malmköping; och hade meningen varit att, då den skjutsande skulle stiga af för att öppna grinden, de skulle stå midt för vagnen; och någon fruktan för att med skotten träffa hvarandra, hade de icke hyst, enär de stått lägre än vägen och sålunda måst skjuta något uppåt.

Klockan närmare tolf än elfva hade i mörker och regn anländt från Malmköpingshället ett täckt åkdon, hvilket de antagit vara postdiligensen, oakadt allenast körsvennen suttit på kuskbocken. Innan vagnen framkommit till grinden och då den skulle stanna för att körsvennen skulle kunna stiga af och öppna grinden, hade *Tektor* enligt öfverenskommelsen först skjutit ett skott, hvilket dock icke träffat, om icke möjligen vagnskurens inre venstra sida. I samma ögonblick körsvennen reste sig upp för att nedstiga från kuskbocken, hade *Hjert* afskjutit sitt första skott, hvilket träffat körsvennen, så att denne fallit baklänges öfver kuskbocken. Då en inuti åkdonet sittande person i det samma reste sig upp och framräckte sin högra arm för att fatta de af körsvennen nedlagda tömmarne, aflossade *Tektor* genast sitt andra skott mot denne person, som deraf träffades. Nästan samtidigt aflossade *Hjert* sitt andra skott, hvilket träffade vagnskurens inre sida. Sedan dessa fyra skott blifvit afskjutna, hade hästarne strukit något baklänges, dervid vagnen kommit på tvären med framdelen mot

venstra sidan af vägen. Då den i vagnen sittande personen nu började ropa på hjälp, hade Hjert skyndat öfver till högra sidan, der Tektor stod, för att i händelse af fara vara mera säker; och sedan Hjert der laddat om sitt gevär, hade han åter sprungit öfver till venstra sidan och derifrån aflossat båda skotten för att skjuta den i vagnen sittande personen, hvilken dock ej deraf träffats, utan hade skotten gått igenom kuskbocken. Hjert och Tektor hade derefter öppnat grinden på det att möjligen kommande resande måtte kunna obehindradt passera och icke märka hvad som skett. Hästarne hade af de sista skotten blifvit ostyriga, vändt vagnen och börjat springande begifva sig till Malmköping, hvarför Tektor följde efter, sökte lugna hästarne och förmådde dem att stanna, och som åkdonet kommit nära ena dikeskanten, hade Tektor lyft upp det samma på vägen. Under tiden framkom Hjert till åkdonet; och dels på färgen och dels deraf att någon större kista eller väska icke fanns bakpå åkdonet igenkände nu Hjert, att det icke var postdiligensen, hvarom han underrättade Tektor. I det samma hördes ett åkdon nalkas, hvarför Hjert och Tektor skyndade undan till en närbelägen skogsbacke och dolde sig. Medan de sålunda stodo dolda, hörde de dels huru den genom skottet skadade personen ropade på hjälp och att mördare funnos i närheten, dels ock huru körsvennen å det sist kommande åkdonet ropat ett namn inåt kuren å det åkdon han kört, utan att dock erhålla något svar, hvarefter körsvennen kört fort undan. Sedan detta åkdon, hvilket sedermera befunnits vara postdiligensen,

färdats förbi, hade Hjert och Tektor åter framgått på landsvägen, dervid Hjert föreslagit, att de skulle efterse, hvem den sårade vore, och undersöka, om han hade några penningar; men då Tektor förklarade, att han vid det förhållande, att rånet af postdiligensen misslyckats, icke ville gå ett steg längre, så hade icke någon af dem framgått till Upmark eller tillsport honom, om han hade några penningar. Öfver missödet att icke hafva kunnat råna posten och vid tanken på de gagnlösa morderna hade så väl Tektor som Hjert blifvit modfälda; och medtagande sina gevär, begåfvo de sig på färd emot och genom Malmköping, hvarifrån de fortsatte sin vandring tills de omkring kl. fyra på morgonen 1 September 1874 anlände till ett i närheten af Flens jernvägsstation beläget torp, der de oförmäkt togo herberge å en höskulle, der de tillbragte hela dagen 1 September.

Efter att natten emellan 1 och 2 September hafva föröfvat två inbrottsstölden inom Oppunda härad begåfvo de sig derifrån tillbaka till Motallatrakten, der de mellan 9 och 14 September föröfvade hvarje natt inbrottsstöld; och sedan de tillgripit en häst och åkdon från en prest, afreste de 14 Sept. till Oskarshamn, der de föröfvade inbrottsstölden tre nätter å rad, sista gången i Smålands Enskilda banks afdelningskontor natten mellan 18 och 19 September. Från Oskarshamn färdades de till Kalmar och derifrån med ångbåt till Visby, dit de anlände i slutet af September. På Gotland föröfvade de under sista dagarna af September och första hälften af Oktober en mängd inbrottsstölden hos enskilda personer och i kyrkor, hvarefter de återvände till

fastlandet och grepos i närheten af Stockholm. Hjert afgaf i fråga om mordet å Upmark och hans körsven äfvensom angående de stölder Hjert och Tektor gemensamt begått en bekännelse, som i hufvudsakliga delar öfverensstämde med hvad Tektor berättat; dock påstod Hjert, att de redan på Långholmen före frigifvandet samtalat om att begå icke allenastölder i banker och å kontor utan äfven poststölder; men hvilkendera först väckte tanken derpå, kunde Hjert icke erinra sig. Sedermera hade de under sitt första vistande i Östergötland och sedan det misslyckats för dem att i Vadstena tillgripa en större summa penningar, ytterligare samtalat om poststölder och slutligen beslutit att råna posten och mörda de åkande så väl postiljonen som andra för att åtkomma de penningar, som posten kunde medföra. Då inbrottsstölden hos löjtnanten Forsbeck egde rum, hade de redan beslutit sig för att råna posten och döda de med posten åkande, och det hade varit med afsigt att för sådant ändamål skaffa sig vapen, som de tillgripit gevären hos Forsbeck. Endast en gång förut, nämligen i början af Maj 1874, hade Hjert besökt Eskilstuna och Malmköping. I Eskilstuna hade han fått reda på att posten deremellan och Malmköping ginge nattetid, men han hade då icke utsett någon plats för post-rånets föröfvande, utan han och Tektor hade gemensamt gjort detta i Augusti månad 1874.

Begge de tilltalade hafva försäkrat, att de ej haft några medbrottslige vid mordens föröfvande, och Upmark, som intill sin död var vid full sans,

har sjelf uppgifvit, att han icke förlorat några penningar.

Sammanlagda värdet af det i Villåttinge härad stulna gods uppgick till tretionio riksdaler åttio-tre öre.

Sedan t. f. landsfiskalen Åberg, hvilken vid Villåttinge häradsrätt uppträdt såsom åklagare i målet, yrkat ansvar å Hjert och Tektor för mord, för försök till rån och för stöld, meddelade häradsrätten utslag, och med ogillande af Åbergs yrkande om ansvar å Hjert och Tektor för försök till rån, förklarade Hjert och Tektor hvar för sig saker till ansvar för mord, Hjert å Johan August Larsson och Tektor å Upmark, samt för tredje resan å särskilda tider och ställen föröfvade stölder med och utan inbrott samt af växande jordfrukt ute å mark.

Oppunda häradsrätt, der Hjert och Tektor sedermera undergingo ransakning för stöld medelst inbrott natten imellan 1 och 2 September 1874, meddelade utslag 18 Februari 1875 och förklarade dem saker till ansvar för tredje resan stöld, i förening med inbrott, af gods till värde af en krona tjugufem öre och tio kronor i penningar.

Sedan vid rådhusrätten i Oskarshamn åtal anstälts mot Hjert för det han natten mellan 22 och 23 Maj 1874 medelst inbrott stulit hos guldsmeden Brauer, och mot Hjert och Tektor gemensamt, för det de begått inbrottsstöld natten mellan 16 och 17 September i en materialbod, natten mellan 17 och 18 September i ett under byggnad varande boningshus och natten mellan 18 och 19 September 1874 i Smålands enskilda banks afdelningskontor,

der de tillgripit en kassakista med deri förvarade, banken tillhöriga säkerhetshandlingar och värdepapper till ett sammanräknadt belopp af minst niohundrafemtiofem tusen niohundrasjuttonio kronor nitton öre, hvilka handlingar banken dock sedermera återfått, samt Hjert och Tektor erkänt tillgreppen; förklarade rådhusrätten i utslag 23 Mars 1875 dem hvar för sig saker till ansvar för tredje resan å särskilda tider och ställen med inbrott föröfvade stölder.

Härefter undergingo de ransakning vid Gotlands södra häradsrätt för de stölder, som af dem å Gotland blifvit begångna och angående hvilka åtal påkallats. Genom häradsrättens utslag 3 Maj 1875 förklarades Hjert och Tektor saker till ansvar för tredje resan stöld, som föröfvats å olika tider och orter, med inbrott dels nattetid i bebodda hus och dels i kyrka; och med förklarande, att Tektor för tredje resan stöld borde undergå straffarbete i tio år och vara medborgerligt förtroende för alltid förlustig, men för mordet å Upmark gjort sig förfallen till dödsstraff, dömde häradsrätten Tektor att för sina omförmälda brott i en bot mista lifvet.

Som Hjert erkänt, att han natten emellan 1 och 2 Juni 1874 begått inbrottsstöld hos vaktmästaren Krogh vid Håknäs i Ytter Jerna socken af Öknebo härad, hölls slutligen med Hjert ransakning vid Öknebo häradsrätt, som i utslag 29 juni 1875 dömde Hjert, hvilken för den hos Krogh begångna stölden äfvensom för de utom Öknebo häradsrätts domvärjo föröfvade tillgrepp bort såsom för tredje resan stöld, begången å olika tider och orter, dels med, dels utan inbrott, dels i kyrka, dels nattetid i bebodt

hus och dels af växande rotfrukt undergå straffarbete i 10 år och för alltid vara medborgerligt förtroende förlustig, samt för mordet å drängen Johan August Larsson gjort sig förfallen till dödsstraff och förlust af medborgerligt förtroende för alltid, att i en bot mista lifvet och för alltid vara medborgerligt förtroende förlustig.

Svea hofrätt, hvars pröfning underrätternas utslag underställdes, meddelade 15 september 1875 utslag, deri, med förklarande att Hjert och Tektor icke kunde fällas till ansvar för försök till rån, Hofrätten, jemlikt 3 kap. 5 §, 4 kap. 4 §, 14 kap. 1 och 46 §§, 20 kap. 1, 3, 6, 8, 10, 11, 12, 15 och 18 §§ strafflagen, nämde 11 § sådan den lyder i förordningen 19 juli 1872, dömde Hjert och Tektor att för tredje resan stöld och mord i en bot mista lifvet och vara medborgerligt förtroende för alltid förlustige.

Hofrättens utslag hemställdes k. m:ts pröfning; och vid målets föredragning i Högsta domstolen 10 januari 1876 yttrade högsta domstolens fleste ledamöter, justitieråden friherre Leuhusen, Carleson, Bolin, von Segebaden, Svedelius och Hernmark:

"Alldenstund Gustaf Adolf Eriksson Hjert och Konrad Pettersson Lundqvist Tektor, hvilka tillförene begge undergått bestraffning: bägge för förfälskning och andra resan stöld samt Tektor tillika för mordbrand, frivilligt erkänt, hvad ock af under ransakningen förekomna omständigheter bekräftades, att, sedan de i samråd beslutit att föröfva mord och rån för att så medelst åtkomma penningar, Hjert och

Tektor, efter långvarig och sorgfällig förberedelse till utförande af sådant brott, natten till 1 sept. 1874 å allmän väg försåtligen öfverfallit civilingenjören Upmark och drängen Johan August Larsson, samt, med berädt mod och uppsåt att döda, i en vilja och gerning beröfvat dem lifvet genom mot dem aflossade skott ur för sådant ändamål medförda skjutgevär, för den skull och emedan Hjert och Tektor dessutom vore lagligen förvunna om begångna särskilda inbrott och stölder, på sätt af hofrätten blifvit dem till last fördt, pröfvade Högsta domstolens fleste ledamöter, jemlikt de af hofrätten åberopade lagrum samt 4 kap. 1 §, 11 kap. 15 § och 21 kap. 1, 8 och 10 §§ strafflagen, rättvist döma dem, Gustaf Adolf Eriksson Hjert och Konrad Pettersson Lundqvist Tektor, hvilka för tredje resan å olika tider och ställen, dels med, dels utan inbrott, dels i kyrka, dels nattetid i bebodt hus och dels af å åker växande jordfrukt föröfvad stöld af penningar och gods, till värde öfverstigande 1,000 kronor, hvar för sig gjort sig skyldige att hållas till straffarbete i 10 år och vara medborgerligt förtroende för alltid förlustige, men för försök till rån och dervid begångna mord voro förutom sist nämnda påföljd till dödsstraff förfallne, att för berörda brott i en bot, jemte förlust af medborgerligt förtroende för alltid, hvar för sig mista lifvet

Justitierådet Olivecrona anförde:

”Äfven jag anser tilltalade Karl Gustaf Adolf Eriksson Hjert och Konrad Pettersson Lundqvist Tektor lagligen förvunne att, på sätt Svea hofrätts

hemställda utslag af 15 September 1875 innehåller, natten mellan 31 Augusti och 1 September 1874 å allmänna landsvägen mellan Malmköping och Eskilstuna, i närheten af hemmanet Nafvestad, efter samråd försåtligen hafva föröfvat mord å civilingenjören Herman Upmark och dennes körsven Johan August Larsson, äfvensom att hafva begått de i nämnda utslag omförmälda inbrott och stölder; men då af de tilltalades eget erkännande, jemte hvad under ranssakingen i öfrigt förekommit, framgår, att Hjert och Tektor, som haft för afsigt att råna den postdilignen, hvilken vid berörda tid skulle passera i fråga varande väg men misstagit sig på den af Upmark begagnade vagn, verkstält mordet för att sedan de i vagnen befintliga personer blifvit dödade, så mycket lättare kunna fullborda det åsyftade tillgreppet, finner jag dem äfven skyldige till ansvar för försök till rån; och pröfvar jag, jemlikt de af hofrätten åberopade lagrum samt 4 kapitlet 1 § och 21 kapitlet, 1, 8 och 10 §§ strafflagen, rättvist döma dem, Gustaf Adolf Eriksson Hjert och Konrad Petterson Lundqvist Tektor, att, i en bot, hvar för sig undergå straffarbete för lifstiden samt att vara medborgerligt förtroende för alltid förlustige.

Hvad angick *den sökta nåden*, så funno Högsta domstolens fleste ledamöter ej anledning att nå för Hjert och Tektor tillstyrka.

Justitierådet *Olivecrona* yttrade:

Jag har tillförene, både på detta rum och offentligen, uttalat den åsigt, att dödsstraffets rättmätighet och på samma gång dess bibehållande i den allmänna

strafflagen allena ur synpunkten af en absolut nödvändighet för den allmänna rättsordningens upprätthållande kan försvaras. Såsom en konsekvens af denna åsigt framgår, att jag icke håller kan anse att ett, under åberopande af lagens bokstaf, ådömdt dödsstraff bör gå i verkställighet, utan så är, att absolut nödvändighet vore för handen, som icke lemnade staten något annat medel öfrigt för samhällsordningens vidmakthållande, än det att beröfva den person lifvet, hvilken trotsat och kränkt samhällets lagar. Det är sålunda, enligt min uppfattning, allena i de utomordentliga fall, der ett underlåtande att begagna det yttersta straffmedlet kunde medföra äfventyret af samhällets sammanstörtande under anarkiens fasor eller våldsamma rubbande till sina grundvalar, som en tillämpning af dödsstraff bör kunna ifrågakomma.

Ehuru Hjert och Tektor visserligen begått många svåra missgerningar och deribland tvänne i hög grad grofva och afskyvärda brott, nämligen mord å allmän landsväg nattetid i förening med försök till rån, är dock intetdera af dessa brott af beskaffenhet att med oundgänglig nödvändighet påkalla dödsstraffets användande. Staten har nämligen andra medel i händerna att värna sig och samhällets medlemmar emot framtida brottsliga tilltag från sådana brottslingars sida än att beröfva dem lifvet; och det vore i sanning högst illa bestäldt med fängelseväsendet i Sverige, om utväg verkligen skulle saknas att i statens fängelser säkert förvara dem och sålunda göra dem för framtiden oskadliga. Straffarbete för

lifstiden, när det begynnes med tolf månaders cellstraff och vid verkställandet göres till en sanning, är ett straff föga mindre strängt än dödsstraffet; men det har dock det stora och obestriddliga företrädet framför sistnämnda straff, att det lemnar möjligheten öppen för den brottslige till allvarlig ånger och fortfarande förbättring af sitt lefverne, hvarigenom han i någon mån skulle kunna försona sig med det samhälle, hvars lagar af honom blifvit kränkta.

Tvänne högtidliga afrättningar, dit skaror af nyfikna, skådelystna personer från aflägsse landsändar tvifvelsutan skola tillströmma för att bevittna de blodiga skådespelen af statens rättvisa, skulle, enligt min öfvertygelse, icke annat än i hög grad verka demoraliserande på de folkmassor, som ditkomma i afsigt att mätta sin lystnad att se blod flyta och att iakttaga huru delinqventerne uppträda vid tillfället. Mängden af de skådelystne skall för Hjert och Tektor känna medlidande eller beundran öfver deras hållning under de sista ögonblicken, allt efter som de komma att framträda till stupstocken antingen med vacklande gång och med undergifvenhet för sitt öde eller de med fasta steg modigt gå döden till mötes. Man skall i en sådan stund föga tänka på deras brott, men så mycket mera på deras personer. Minnet af deras afrättande skall i visor besjungas och genom talrika afbildningar illustreras för den råa massan af folket, som för framtiden skall omgärda deras namn med ett slags gloria, hvilken deremot aldrig tillfaller dem, hvilka undångömmas i statens fängelser och der snart glömmas, om ock hågkomsten af deras illbragder lefver.

Jag vet allt för väl, att mången föreställer sig att dessa brottslingars afrättande skulle utöfva en mycket helsosam verkan till afskräckande från brott i allmänhet och mord och rån i synnerhet. Men århundradens erfarenhet under tider, då dödsstraffet mycket flitigt användes och då de grofva brotten stodo i ett mycket mera ofördelaktigt förhållande till folkmängden än för närvarande, bevisar, att man allt för mycket öfverskattat denna afskräckande verkan. Felet härtil är att söka deri, att man tror, att brottslingar, innan de med öfverläggning företaga lagstridiga handlingar, reflektera synnerligen mycket öfver quantiteten och kvaliteten af det straff, som derpå kan följa. Men i verkligheten förhåller det sig icke så. Brottslingen då han rufvar på ett brott, riktar nämligen all sin eftertanke på möjligheten att undgå upptäckt och derigenom undgå allt straff, det må vara större eller mindre. Ju mera han kan intala sig sjelf möjligheten af brottets fördöljande, desto mindre aktar han på sannolikheten af ett straff, äfven om det vore aldrig så strängt. Den kända erfarenheten, att dråp eller mord inträffat ofta kort tid efter en afrättning eller till och med i den omedelbara närheten deraf, eller föröfvats af personer, som sjelfva varit åsyna vittnen till afrättningar, ådagalägger ock, att afrättningar, såsom medel för afskräckning från brottsliga tilltag, äro gagnlösa. Poströfvare och mördare hafva förut för sina brott pliktat med lifvet, men det har icke afhållit andra att beträda samma brottsliga väg, och om Hjert och Tektor nu skola med sina lif försona sina brott, skall det straff, som drabbar dem, sä-

kerligen icke afskräcka andra illasinnade att föröfva missgerningar af fasaväckande art, om de dertill drifvas af starka lidelser och inga moraliska band hålla dem tillbaka.

Sedan Juli 1866 eller under en tid af snart tio år, har i Sverige dödsstraffet blott en enda gång gått i verkställighet, nämligen 8 Mars 1872, då lifstidsfången Karl Otto Andersson, som mördat en af bevakningspersonalen i Landskrona, afträttades. K. m:t har under denna tid, i de fall, der domstolarne afkunnat dödsstraff öfver brottslingar som föröfvat dubbelmord nattetid i förening med rån, annat mord i förening med rån äfvensom giftmord, af gunst och nåd förskonat dem från dödsstraffet och tillåtit dem att med straffarbete för lifstiden få försona sina hemska missgerningar. Dessa från dödsstraffet förskonade brottslingar dväljas nu i statens fängelser och deras tillvaro derstädes kan icke för samhället sägas utgöra någon fara. Jag vågar därför hemställa, att k. m:t af gunst och nåd äfven täcktes tillåta Hjert och Tektor att, med förskoning från dödsstraffet, i stället undergå straffarbete för lifstiden. Huruvida de brott, för hvilka Hjert och Tektor blifvit ådömda lifvets förlust, i verkligheten äro af svårare art och deras skuld större än de brottslingars, hvilka i ofvannämnda fall blifvit benådade, torde vara vanskligt att afgöra på den menckliga rättvisans vågskål. Hvad som kan tala till fördel för Hjert och Tektor, hvilka synas hafva utgått från gemensamhetsfängelset på Långholmen mera förderfvade, än de dit inkommit, är det, att de, efter att hafva blifvit gripne, afgifvit en sannfärdig och i de

minsta detaljer gående bekännelse, hvilken gjort det möjligt att vinna en fullständig utredning om förloppet vid Upmarks och Larssons mördande. Utan en sådan sannfärdig bekännelse torde det hafva varit omöjligt att skaffa något ljus öfver den ohyggliga mordgerningen, huru och af hvem den blifvit föröfvad, eller bevis om alla de stölder och inbrott, som Hjert och Tektor föröfvat. Deras bekännelse har emellertid härtill lemnat full ledning. En uppriktig bekännelse är dock första villkoret för en sann ånger, likasom ångern är det för möjligheten af en moralisk förbättring. Både Hjert och Tektor betyga i sina ansökningar om nåd ånger öfver sina brott och hvad Tektor angår, vitsordas hans uppriktiga ånger af fängpredikanten vid länscellfängelset i Visby, och hans goda uppförande inom fängelset af fängelsedirektören derstädes.

Hjerts och Tektors till konungen ingifna *nådeansökan* afslogs af hans majestät i följande ordalag:

"Så väl brottet sjelft, som hvad om brottslingarnes personer anfördt blifvit, finner Jag vara af så ovanligt svår beskaffenhet, att Mitt utöfvande, i detta fall, af den genom grundlagen Mig tillerkända benådningsrätt i verkligheten skulle betyda intet mindre än upphörande af all tillämpning af det, i nu gällande lag, stadgade dödsstraff för mord, begångna under försvårande omständigheter. Men, oberoende af mina tankar angående dödsstraffets rättmätighet och lämplighet i allmänhet, är den öfvertygelsen hos Mig djupt rotfäst, att Jag, genom det sätt, hvarpå Jag begagnar Min benådningsrätt, *icke* bör upphäfva en lag, hvilken, stiftad af Konung och

Riksdag gemensamt, det ej tillkommer Mig ensam att ändra.

Till Min sorg finner Jag Mig således föranlåten att afslå förevarande nådeansökning och, på sätt Justitie-statsministern och Statsrådets öfrige ledamöter hemställt, gifva Mitt bifall till det af Högsta Domstolens fleste ledamöter i ärendet afgifna yttrande."

Pris: 12 öre.